

Marcinkonių akmens amžiaus gyvenvietė XIII yra kairiajame Grūdos upės krante, miško kvartale Nr.20(171), 120-300 m į R matuojant keliuku nuo šio kvartalo V linijos. 1992 m. L.Kavaliauskas čia ištyrė 3 šurfus ir surinko radinius: liesintos grūstu kvarcitu keramikos lygintu paviršiumi, titnaginių dirbinių. 1995 m. užfiksuotos L.Kavaliausko šurfų vietos, iširti 6 nauji šurfai. Gyvenvietė skiriama Nemuno kultūrai ir datuojama viduriniuoju-vėlyvuoju neolitu - žalvario amžiaus pradžia.

Marcinkonių senovės gyvenvietė yra 300 m į V nuo kaimo, dešiniajame Grūdos upės krante, iš P ir V ją riboja Grūdos upė, iš V - pailga kopa ir pelkėta žemuma, iš Š - Pamelnų upelis. L.Kavaliauskas šią gyvenvietę aptiko 1977 m., kada buvo suartas tas iškirto miško plotas. 1978-1980 m. L.Kavaliauskas čia ištyrė 10 šurfų (bendrą apie 23 m² plotą). Išlikę šių tyrinėjimų planai, pjūviai ir radinių piešiniai. Gyvenvietė yra užpustyta įvairaus storio smėlio sluoksniu, po kuriuo aptiktas iki 50 cm storio kultūrinis sluoksnis. Šurfe Nr.1 aptiktas 120x80 cm dydžio ir apie 80 cm gylio židynys su akmenimis, keramika. Šalia jo aptiktos kelios stulpavietės; 50 cm atstumu į R - 150x80 cm dydžio ir apie 90 cm gylio ūkinė duobė su keramika. Pagal radinius: dvigubo nupjauto kūgio formos verpstuką, papuoštą laužytų vingelių ornamentu, geležinį peilį, žiastą ir lipdytinę keramiką - preliminariai šią gyvenvietę būtų galima datuoti IX-XV a. Siekiant nustatyti gyvenvietės ribas, 1995 m. iškasti 5 šurfai. Gyvenvietė užima maždaug 200x150 m plotą, jos kultūrinis sluoksnis yra gerai išlikęs dėl viršuje esančio iki 40 cm storio supustyto smėlio sluoksnio, plonėjančio į R pusę. Pavieniai keramikos radiniai yra aptinkami ir į Š nuo Pamelnų upelio.

Tomas Ostrauskas

Merkio upės pakrančių archeologiniai žvalgymai

1995 m. buvo žvalgomos Merkio upės pakrantės tarp Baltosios Vokės ir Baltarusijos Respublikos sienos, Baltosios Vokės seniūnijos (Šalčininkų r.) bei Merkio P krantas tarp Pamerkių ir Valkininkų (Varėnos r.). Žvalgymų metu užfiksuotos 8 akmens amžiaus radimvietės Šalčininkų rajone ir 2 - Varėnos rajone.

Mielupių akmens amžiaus radimvietė IV yra Merkio P kranto terasos šlaite, daržė, apie 200 m į PV nuo Versekos žiočių. **Mielupių akmens amžiaus radimvietė V** yra Merkio P krante, 1,4-1,5 km į R nuo geležinkelio tilto Pamerkiuose, miško kvartale Nr.84, prie jo R ribos esančioje pievelėje, šalia buvusio cemento fabriko karjerų. Šurfe aptikti kultūrinio sluoksnio pėdsakai, titnaginių dirbinių. Pievelės paviršiuje išsiskiria apvalūs kauburėliai. Galbūt jie sietini su titnago kasyklomis.

Baltosios Vokės akmens amžiaus radimvietė I yra į V nuo durpių įmonės teritorijos, 920 m į Š nuo tilto per Vokės-Merkio kanalą kelyje Vilnius-Merkinė, durpyno pakraštyje, šalia ant terasos įrengtų saugyklų. Čia ištirti 2 šurfai, kultūrinio sluoksnio nerasta. Gyvenvietė sunaikinta statant saugyklas. **Baltosios Vokės akmens amžiaus radimvietė II** yra maždaug 100-150 m į PV nuo kelio į Vilnių-Baltąją Vokę-Rūdininkus išsišakojimo, kalvos ŠV šlaite, prie aukštos įtampos stulpo Nr.78. Radimvietė 80x30-40 m dydžio, suardyta mineralizacijos ir siaurojo geležinkelio. Iškastuose 2 šurfluose kultūrinio sluoksnio nerasta. Radimvietė datuojama mezolitu-neolitu.

Žagarinės akmens amžiaus radimvietė I yra Merkio Š krante, 1,25 km į P nuo tilto per Merkio-Vokės kanalą, ariamame lauke priešais medinį tiltą per Merkį, netoli aukštesnės terasos skardžio.

Vaitiešiūnų akmens amžiaus radimvietė I yra Merkio Š krante, apie 990 m į V nuo tilto per Merkį Vilkiškiuose, šiek tiek nuolaidėjančiame šlaite. Šurfe kultūrinio sluoksnio nerasta.

Misiučėnų akmens amžiaus radimvietė I yra apie 500 m į ŠV nuo Misiučėnų kaimo kapinaičių, ariamame lauke. Dviejuose iškastuose šurfluose kultūrinio sluoksnio nerasta. **Misiučėnų akmens amžiaus radimvietė II** yra Merkio Š krante, 1,03 km į V nuo Misiučėnų kapinaičių, kyšulyje tarp griovos ir Merkio. Joje iškasti 3 šurfai, kultūrinio sluoksnio nerasta. **Misiučėnų akmens amžiaus radimvietė III** yra Merkio Š krante, apie 1,18 km į V nuo kaimo kapinaičių, ant nuolaidžios terasos, šalia ariamo lauko. Čia iškasti 3 šurfai, kultūrinio sluoksnio nerasta.

Turgelių akmens amžiaus radimvietė I yra Merkio Š krante, į ŠV nuo Turgelių piliakalnio, 370 m į V nuo tilto per Merkį kelyje Turgeliai-Šalčininkai, ant terasos esančioje aukštumėlėje, ariamame lauke. Čia ištirti 3 šurfai, kultūrinio sluoksnio nerasta.